

ЗАКЉУЧЦИ СА КОНФЕРЕНЦИЈЕ „РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ, ИДЕНТИТЕТИ И ДЕМОКРАТСКА ИНТЕГРАЦИЈА“

(Ниш, Филозофски факултет, 06.–07.10.2023. године)

Питања децентрализације и регионализације саставнице су свеопштег процеса демократизације савремених светских друштава. У појединим земљама ови су принципи вишедеценијски конституенти њихових друштвених уређења, понегде се актуелизују тек са прикључивањем Европској унији, док у случају држава Западног Балкана стидљиво ступају на јавну сцену са започињањем мукотрпног пута придруживања заједници европских народа. Коначно, неки од стратешких међународних докумената, попут нацрта *Европске повеље о регионалној демократији*, скрећу пажњу јавности на питања попут: учешће грађана у демократском управљању, принцип субвенционости и доброг управљања и управе, право на иницијативу, ресурси регионалних органа власти, заштита регионалне самоуправе итд.

Многобројна досадашња истраживања, реализована од стране компетентних институција, указују да је *централизам друштвеног простора Србије основни узрок њеног неравномерног развоја*, те да се, као неминовна, намеће измена конституционалног устројства српске државе и основних програмских докумената: Закона о територијалној организацији Србије, Закона о финансирању локалне самоуправе, Закона о регионалном развоју итд. Поједини скромни кораци у том правцу најављени су или започети, попут *Стратегије регионалног развоја Републике Србије за период од 2007. до 2012.* или *Закона о регионалном развоју из 2009.* Нова уставно-правна пракса означила би одустајање од превазиђених унитаристичких у корист плуралистичких концепата друштвеног развоја, а институционално дефинисање регионалних надлежности допринело би јачању и повезивању регионалних самоуправа. На тај начин, оствариле би се претпоставке за реализацију два основна задатка које са собом носи регионализација: 1. институционално повећање индивидуалних и колективних права, обавеза и одговорности грађана и 2. стварање бољих организационих форми за истицање предности и капацитета који су на располагању грађанима који у тим регионима живе и раде.

Супротно изреченом, Србија ће се још дуго сучељавати на палетом негативних последица услед недефинисане и институционално неуређене политике регионалног развоја, међу којима се посебно издвајају: пад стопе рађања, старење и демотивација становништва; ретко насељена сеоска подручја; незапосленост, социјална искључености и сиромаштво; сива економија; раскорак у понуди и тражњи радне снаге; неповољна својинска структура;

неадекватна регионална саобраћајна инфраструктура; недостатак планирања, програмирања и праћења природног и културног наслеђа итд.

Са друге стране, питања идентитета и процеса интеграције последње две деценије налазе се у фокусу научно-теоријског и социјално-акцијског рада представника различитих друштвених и хуманистичких дисциплина. Суштинско питање које се поставља јесте: како очувати традиционалне вредности националних идентитета у процесу прожимања са универзалним вредностима европске и светске културе? Као један од могућих одговора на постављену дилему намеће се истраживање на дијалогу различитих култура и партнерству различитих цивилизација у изградњи човечанства као заједнице равноправних грађана и народа. Посебна се пажња посвећује истраживању дивергентних и конвергентних аспеката овог процеса на Балкану, чија је историја у назначеном периоду нарочито оптерећена изазовима транзиције, глобализације и евроинтеграције. Геокултура Балкана саткана је из противречних матрица различитих култура и цивилизација, које на опречне начине реагују на актуелне изазове модернизације. Оне се крећу у распону од ретрадиционализације и реетнизације идентитарне културе, па све до некритичког прихватања стратегија зависне модернизације. Пред научном интелигенцијом и елитом постсоцијалистичких друштава савременог Балкана задатак је непрестаног трагања за путевима модернизације и стратегијама развоја сопствених друштвених заједница.

Саопштени радови потичу из пера социолога, политиколога, културолога, филозофа, историчара и економиста из земље и иностранства и значајан су допринос интердисциплинарном изучавању феномена регионалног развоја, идентитета и демократске интеграције. Одликује их тематска и стилска разноврсност и разноликост, као и квалитет и оригиналност научног приступа. Са једне стране, то би се могло тумачити као одсуство принципа хомогености, са друге, пак, као богатство у различитости могућих интерпретација централне теме.

Највећа вредност прилога саопштених на међународној научној конференцији је у томе што, комбинацијом теоријског и емпиријског метода истраживања, академској заједници и различитим социјалним актерима нуде релевантне научне закључке о природи и метаморфозама регионалној развоја и идентитарне културе балканских и европских народа у доба транзиције и глобалних мегатрендова у савремености.